

Misliti rusko revolucijo skozi perspektivo kolektivne akcije

Bojan Musil*

1.01 Izvirni znanstveni članek
UDK 159.947.23:323.272(47)"1917"

Bojan Musil: Misliti rusko revolucijo skozi perspektivo kolektivne akcije. Časopis za zgodovino in narodopisje, Maribor 90=55(2019), 1, str. 66–83

V historični sekvenci lahko obravnavo ruskega revolucionarnega leta 1917 povežemo z različnimi znanstvenimi disciplinami. Zgodnji opisno-narativni vidik je precej vezan na zgodovino, vidik celostnih strukturno-sistemskih dejavnikov družbenih sprememb in njihovih posledic pretežno na tradicijo sociologije in politologije, najnovejši vidik pa poskuša obravnavati kolektivno akcijo in revolucijo v kontekstu neposrednejše socialne interakcije in socialno-psiholoških mehanizmov.

Ključne besede: Oktobrska revolucija, revolucije, kolektivna akcija, modeli kolektivne akcije

1.01 Original Scientific Article
UDC 159.947.23:323.272(47)"1917"

Bojan Musil: Thinking the Russian Revolution through the Perspective of a Collective Action. Review for History and Ethnography, Maribor 90=55(2019), 1, pp. 66–83

The historical sequence enables the research of the Russian revolutionary year of 1917 from the perspective of different scientific disciplines. The early descriptive-narrative point of view is bound to history; the aspect of comprehensive structural-systematic factors of social changes and their consequences mostly to the tradition of sociology and political science; and the most recent perspective tries to deal with the collective

---

* dr. Bojan Musil, Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru, Koroška c. 160, SI – 2000 Maribor, bojan.musil@um.si

action in the context of the most direct social interactions and socio-psychological mechanisms.

Key words: October revolution, revolution, collective action, collective action models

NEPRIČAKOVANO?¹

»Kmalu, zelo hitro bo napočil dan, ko bomo razvili veliki prapor prihodnosti, rdečo zastavo, in z mogočnim krikom: »Živela ruska socialna in demokratična republika!« odkorakali pred Zimski dvorec in pokončali njegove stanovalce. Morda bo dovolj, če bomo pobili samo carsko družino, kakšnih sto ljudi; utegne pa se zgoditi, in to je bolj verjetno, da se bo v podporo svojemu gospodarju dvignila celotna carska stranka; njej bo namreč šlo za življenje in smrt. Tedaj, [...] tedaj bomo z vso vero vase in v svojo moč, zaupajoč v podporo ljudstva in slavno bodočnost Rusije – ki ji je usojeno, da bo prva dežela na svetu, v kateri se bo dopolnila veličastna zmaga socializma – zagnali bojni krik: »K sekiram!« in pobili carsko stranko, brez usmiljenja, kot ga ona sedaj nima do nas. Pobijajte jih na trgih, če se bo ta podla svojat le drznila prikazati tam; pobijajte jih po njihovih domovih; pobijajte jih na ozkih uličicah mest; pobijajte jih na širnih avenijah prestolnic; pobijajte jih po zaselkih in po vaseh. Zapomnite si: kdor ni z nami, je proti nam, kdor pa je proti nam – je naš sovražnik. In sovražnike je treba uničevati z vsemi sredstvi.«

Morda zgornji zapis jedrnato, a hkrati precej lucidno ponazarja sam potek dogajanja v ruskem revolucionarnem letu 1917, vendar ima drobno napako – nastal je namreč leta 1862, torej celih 55 let pred prelomnimi revolucionarnimi dogodki. Izvorno je tekst v manifestu »Mlada Rusija« (orig. Molodaja Rossija) zapisal avtor Zaičnevski², vsebina pa v kombinaciji s časovno umestitvijo pritrjuje tezi ameriškega sociologa Daviesa, da so se prelomni dogodki v imperialni Rusiji pripravljali že veliko prej kot v samem začetku dvajsetega stoletja.³

Če povzamemo po enciklopedičnem delu »Tragedija ljudstva« britanskega zgodovinarja Figesa⁴, ki skozi različne plasti analize (ideološko-politične, socialno-ekonomske, socialno-strukturne, do naracij pomembnih zgodovinskih osebnosti in slehernikov, ujetih v turbolentni čas sprememb) secira dogajanje

¹ Prispevek je bil prvotno predstavljen na znanstvenem srečanju Oktobrska revolucija 1917–2017, ki je potekalo 7. novembra 2017 v Univerzitetni knjižnici Maribor.

² Orlando Figes, *Tragedija ljudstva. Ruska revolucija 1891–1924* (Ljubljana: Modrijan, 2013), 156.

³ James C. Davies, »Toward a Theory of Revolution«, *American Sociological Review* 27, št. 1 (1962): 10.

⁴ Figes, *Tragedija ljudstva. Ruska revolucija 1891–1924*.

na področju ruskega imperija od konca 19. stoletja do vzpona Stalina v dvajsetih letih dvajsetega stoletja, se spremembe v ruski družbi v omenjenem obdobju z emancipacijo inteligence, povečanjem državnega (birokratskega) aparata, uveljavljanjem novih (zahodnih) idej in ideologij, inercijo ustaljenih vzorcev funkcioniranja carističnega režima, absolutistično zagledanostjo zadnjega carja, kriznih dejavnikov splošne lakote in vojn (rusko-japonske vojne in prve svetovne vojne) nekako celostno usmerjajo v skorajda fatalistično pričakovanje družbene revolucije in v antagonizmah raznolikih dejavnikov in družbenih skupin v skorajda neizbežen krvavi konflikt državljanske vojne. V tej sekvenci je težko vstajo leta 1905, februarško in oktobrsko revolucijo leta 1917 razlikovati kot medsebojno ločene in nepovezane dogodke, ampak so prej povezane v enovit proces družbene spremembe, kjer vstaja leta 1905 predstavlja neuspešen poskus, pa vendar historično pomemben kot energijski potencial v kolektivnem spominu in sprožilec kasnejših dogodkov, februarska revolucija kot uspešno realizirano konsenzualno kolektivno dejanje družbene spremembe (v tem smislu primerljivo s francosko revolucijo), oktobrška revolucija pa kot naslednja faza procesa sprememb kot odziva na težavnost notranje demontaže nekdanjega (carističnega) režima in katastrofalnih zunanjih okoliščin prve svetovne vojne.

Ali je šlo pri slednji za državni prevrat, političen prevzem oblasti ali za nadgradnjo družbene revolucije, je verjetno najbolje soditi glede na posledice postrevolucionarnega dogajanja v času državljanske vojne in po njej z vzpostavljanjem Sovjetske zveze. Kraminick izpostavlja, da gre pri revolucijah za politično menjavo skozi sredstva nasilja, ki ima vpliv na celotno družbo, pri čemer je jasno naznačena usmeritev k spremembi, in sicer v raznolikih vidikih, socialnem, političnem, ekonomskem, kulturnem, družinskem. Gre torej za pojav na ravni kulture, ki vsebuje globinske spremembe v normah, vrednotah in načinih, kako ljudje doživljajo svet.⁵ V tem smislu je oktobrška revolucija vsekakor družbena revolucija, ki je sicer v daljšem časovnem razponu spremenila celotno družbo, temelje družbenih odnosov, in posegla v svoji želji do same človekove narave oz. modeliranja le-te.

Ob teh vprašanjih, ki so povod za številne razprave o dejavnikih, posledicah in splošnem pomenu ruske revolucije za svetovno zgodovino, pa se odpira niz drugih vprašanj, ki se osredotočajo na iskanje splošnih oziroma univerzalnih vzorcev človeškega (kolektivnega) vedenja.

Lipsky v svojem pristopu k obravnavi revolucij izpostavlja, da so se revolucij najprej lotevala zgodovinska dela, usmerjena v proučevanje specifičnih revolucionarnih gibanj, v posamične vidike revolucije. V splošnem narativno

---

⁵ Isaac Kraminick, »Reflections on Revolution: Definition and Explanation in Recent Scholarship«, *History and Theory* 11, št. 1 (1972): 28–32.

usmerjena, občasno sintetična, so ta dela poskušala orisati potek dogodkov in pojasniti razvoj skozi posamične kavzalne odnose, pri čemer redko srečamo primere, ki bi poskušali oblikovati nekakšno splošno teorijo revolucij. V nadaljevanju so sledila dela, ki so namesto historičnega vidika poudarjala teoretične aspiracije – da bi skozi proučevanje posamičnih primerov izoblikovala splošne modele ali teorije, ki bi celostno pojasnjevale, tako kaj kot zakaj v revolucijah.⁶

V nadaljevanju se bomo vsekakor osredotočili na pristope, ki poskušajo globinsko in celostno odgovoriti na vprašanje, kaj ljudi motivira ali mobilizira, da sodelujejo v socialnih gibanjih, protestih, vstajah, revolucijah, oziroma, če povemo bolj splošno, kaj so splošni vidiki človeške kolektivne akcije.

KOLEKTIVNA AKCIJA

Po van Zomerenu, Postmesu in Spearsu vprašanje kolektivne akcije in njenih motivov predstavlja enega izmed pomembnejših vprašanj humanistike in družboslovja že od samega nastanka posameznih znanstvenih disciplin in še danes pomembno zaposluje raznolike discipline, kot npr. sociologijo, politične vede, ekonomijo, zgodovino in psihologijo. V tej multidisciplinarni združbi je največji izziv premoščanje subjektivnih (psiholoških) in socialnih (strukturnih) perspektiv o tem, kdaj, zakaj in kako so ljudje vpleteni v socialne proteste.⁷

Izraz kolektivna akcija se sicer uporablja v različnih kontekstih, v nadaljevanju pa ga bomo po avtorjih Wrightu, Taylorju in Moghaddamu opredelili v bolj psihološki perspektivi, ki v ospredje postavlja posameznega akterja v njegovih zaznavah in namenih. Kolektivna akcija je zatorej takrat, ko član skupine »...deluje kot pripadnik skupine in so akcije usmerjene v izboljšanje pogojev celotne skupine«.⁸

Precej blizu izrazu kolektivne akcije je izraz socialna akcija, kjer je delovanje posameznikov ali skupin usmerjeno v dobrobit družbe kot celote. Posamezniki in skupine so v tem kontekstu lahko aktivni na različne načine, od eksplicitno političnih, kot so npr. volitve ali sodelovanje v volilni kampanji, do

⁶ William E. Lipsky, »Comparative Approaches to the Study of Revolution: A Historiographic Essay«, *The Review of Politics* 38, št. 4 (1976): 495.

⁷ Martijn van Zomeren, Tom Postmes in Russell Spears, »Toward an Integrative Social Identity Model of Collective Action: A Quantitative Research Synthesis of Three Socio-Psychological Perspectives«, *Psychological Bulletin* 134, št. 4 (2008): 504.

⁸ Stephen C. Wright, Donald M. Taylor in Fathali M. Moghaddam, »Responding to Membership in a Disadvantaged Group: From Acceptance to Collective Protest«, *Journal of Personality and Social Psychology* 58, št. 6 (1990): 995.

participacij, ki niso nujno politično motivirane in vodene, kot so prostovoljstvo, varovanje okolja, aktivno delovanje v skupnosti ali ustanovah. Socialna akcija je v tem pomenu oblika aktivnega državljanstva, ki generira »socialni kapital«, tj. vezi zaupanja med državljani skozi udeležbo v zadevah širše skupnosti.⁹ Ob izraziti usmerjenosti socialne akcije v pozitivne izplene za širšo skupnost je izraz kolektivna akcija načeloma bolj usmerjen v razreševanje konfliktnosti med posamičnimi skupinami v širši skupnosti. Glede na različno dinamiko in kompleksnost lahko v kontekstu kolektivne akcije vidimo npr. nemire, protestne pohode, vstaje, upore, so najcelovitejše – revolucije.

Bližje pomenski opredelitvi kolektivne akcije je iz pretežno sociološke tradicije navdahnjen izraz kolektivno vedenje.¹⁰ Za razliko od kolektivne akcije se kolektivno vedenje navezuje na relativno spontano in nestrukturirano vedenje večjega števila ljudi, kjer posamezniki drug drugega motivirajo. Kolektivna akcija ima večji poudarek na intencionalnosti in posledično potencialni organiziranosti in strukturiranosti vedenja oziroma pokriva širši spekter vedenj kolektivitete, od spontanah do strogo organiziranih.

Opredelevanje kolektivne akcije izpostavlja posameznikovo socialno identiteto kot tisti vezni člen, ki posameznika spaja z drugimi v skupnem članstvu v socialni skupini in še posebej s (pozitivnim) vrednotenjem tega članstva za posameznika, nadalje pa inicira nepersonalizirano medskupinsko akcijo.¹¹ Kar je v rezultatu bistveno, je to, da posameznik na podlagi lastnega delovanja ne pridobi zgolj individualnih koristi (npr. individualne mobilnosti v socialni strukturi), ampak delovanje množstva posameznikov generira spremembo socialne (skupinske, medskupinske ali družbene) narave. V tem pomenu je kolektivna akcija strateška, saj poskuša izboljšati okoliščine skupine, ki ji posameznik pripada.¹²

V razlikovanju kolektivne od individualne akcije gre torej za razlikovanje glede cilja spremembe statusa, kjer je pri individualni akciji le-ta posameznik, pri kolektivni akciji pa skupina; obstaja pa še tretja možnost – neakcija (ang. inaction). Člani zapostavljene skupine tako lahko ne naredijo ničesar, da bi izboljšali njihovo osebno ali skupinsko pozicijo. Neakcija v ozadju odraža

---

⁹ Mark Snyder in Allen M. Omoto, »Social Action«, v: *Social Psychology: Handbook of Basic Principles*, ur. Arie W. Kruglanski, E. Tory Higgins (New York: Guilford Press, 2007), 940.

¹⁰ Glej npr.: David A. Locher, *Collective Behavior* (Upper Saddle River, N. J.: Prentice Hall, 2002); Neil J. Smelser, *Theory of Collective Behavior* (Glencoe, Ill.: Free Press, 1962); Ralph H. Turner in Lewis M. Killian, *Collective Behavior* (Englewood Cliffs, N. J., Prentice-Hall, 1957).

¹¹ Stephen C. Wright, »Strategic Collective Action: Social Psychology and Social Change«, v: *Blackwell Handbook of Social Psychology: Intergroup Processes*, ur. Rupert Brown in Sam Gaertner (Malden, MA.: Blackwell Publishing, 2003), 410–411.

¹² Wright, »Strategic Collective Action: Social Psychology and Social Change«, 411.

pestrost posameznikove notranje dinamike – posameznik lahko miselno revidira medskupinsko situacijo, pasivno sprejema in čaka na boljše čase, se umakne v afektivno resignacijo idr.¹³

Kot pomembno razločevanje v domeni kolektivne akcije Wright nadalje izpostavlja razlikovanje med normativno in nenormativno akcijo. Pri prvi gre za delovanje, ki je v skladu s pravili v socialnem sistemu, pri drugi obliki pa za delovanje, kjer posamezniki kršijo družbene konvencije oziroma pričakovanja.¹⁴ Ali bo kolektivna akcija normativna ali nenormativna, je v prvi vrsti odvisno od potencialne dostopnosti in prisotnosti normativnih možnosti, pri čemer je seveda normativno delovanje izrazito manj tvegano in je posledično precej običajno prva strategija zapostavljenih skupin. Če ni normativnih možnosti, ali se le-te predhodno izkažejo za neuspešne, to ponavadi sproži nenormativno kolektivno akcijo. V kontekstu intenzivnosti in ekstenzivnosti generiranja socialnih sprememb je slednja oblika še posebej pomembna.

Strukturne perspektive kolektivne akcije

Že v Aristotelovi Politiki zasledimo zapis, da je strast po enakosti vzrok revolucije¹⁵ in v tem kontekstu lahko izpostavimo, da mnogo pristopov kolektivno akcijo primarno obravnava kot odgovor na objektivno stanje pomanjkanja.¹⁶ Pomembno vlogo pri povezavi slednjega z razlago procesa oziroma sprožitve revolucije skozi teorije J krivulje ima Davies.¹⁷

Njegov pristop predpostavlja, da je nujen pogoj za pojav revolucij kontinuirano pričakovanje ljudi, da bodo izpolnjene njihove osnovne potrebe, kar je doseženo skozi obdobja pospešenega ekonomskega napredka, ki generirajo razvoj stabilnega vzorca pričakovanj. Revolucije izbruhnejo, ko se zaradi zaostritve ekonomskih pogojev dejanska zadovoljitev potreb ljudi zmanjša, pri čemer pa pričakovanja glede zadovoljitve potreb ljudi vztrajajo v naraščanju glede na predpostavljeno izboljševanje ekonomskih pogojev. Ko narašča razlika med pričakovano zadovoljitvijo potreb in aktualno zadovoljitvijo, narašča frustracija ljudi in posledično verjetnost agresivnega delovanja na priročno tarčo, tj. vlado.

---

¹³ Prav tam, 411.

¹⁴ Prav tam, 412.

¹⁵ Lipsky, »Comparative Approaches to the Study of Revolution: A Historiographic Essay«, 495–496.

¹⁶ Van Zomeren, Postmes in Russell Spears, »Toward an Integrative Social Identity Model of Collective Action: A Quantitative Research Synthesis of Three Socio-Psychological Perspectives«, 505–506.

¹⁷ Davies, »Toward a Theory of Revolution«.

Če v osnovi Daviesova razlaga revolucij izpostavlja predvsem ekonomski razvoj kot ključni dejavnik nastanka revolucij, pa Tiruneh bolj elaborirano izpostavlja preplet ekonomskih, političnih, socialnih in drugih zunanjih dejavnikov.¹⁸ Bolj specifično, ekonomski razvoj, nedemokratični režim in neučinkovitost države so tri najpomembnejše spremenljivke, ki vplivajo na večjo verjetnost sprožitve revolucij.

Ekonomski razvoj, viden kot kombinacija bogastva ali ekonomskega blagostanja, višanja izobrazbe prebivalstva, urbanizacije in industrializacije, sproža v (emancipiranih) posameznikih in skupinah zahteve po političnih reformah in je lahko vzrok za širše politično in ekonomsko nezadovoljstvo. Nadalje, ustaljeni demokratični režimi s svojimi pragmatičnimi in vključujočimi pristopi vplivajo na politično stabilnost bolj kot avtokratski ali avtoritarni sistemi, pri čemer pa je pri slednjih ključna komponenta (ne)učinkovitost države, tj. kako država naslavlja in upravlja zahteve ljudi po političnih reformah in ekonomski dobroti za večji del skupnosti, kar posledično vpliva na politično pogojeno nasilje.

Tiruneh tem osnovnim dejavnikom dodaja še zunanje dejavnike, kot so npr. poraz v vojni, ekonomska kriza, politična ideologija in zunanja pomoč revolucionarnim gibanjem, ki imajo večinoma učinek sprožilcev revolucij.¹⁹ Le-ti ob predhodnem vplivu kombinacije ekonomskih, političnih in socialnih dejavnikov na nezadovoljstvo množic slednje pretvorijo v aktivni izbruh revolucije.

Tiruneh nadalje ločuje med sprožitvijo in uspešnostjo revolucije in med dvema vzorcema revolucij, spontanimi in načrtovanimi. Sprožitev se navezuje na začetek revolucije – inicialni javni upor, ki ga determinirajo predhodni ekonomski razvoj, vrsta vladajočega režima, (ne)učinkovitost državnega aparata in zunanji dejavnik sprožitve; uspešnost pa je videna kot rezultat sprožitve v smislu doseganja dejanske spremembe starega političnega in ekonomskega sistema. Če v ozadju sprožitve ni razvidnega delovanja organiziranih skupin, govorimo o spontanih revolucijah, če pa je to delovanje prisotno, govorimo o načrtovani obliki revolucij. Uspešnost spontanih revolucij naj bi bila nadalje povezana s priključitvijo oziroma podporo vojske javnemu (revolucionarnemu) upor, pri načrtovanih revolucijah pa Tiruneh predpostavlja, da vojsko porazijo gverilske (revolucionarne) vojne formacije, kar je običajno povezano z močno organiziranostjo revolucionarnih gibanj, sredstvi in (javno) podporo, ki jih le-ta imajo, in ideologijo, ki jih motivira.²⁰

¹⁸ Gizachew Tiruneh, »Social Revolutions: Their Causes, Patterns, and Phases«, *SAGE Open* 4, št. 3 (2014).

¹⁹ Tiruneh, »Social Revolutions: Their Causes, Patterns, and Phases«, 8.

²⁰ Prav tam, 9.

Razločevanje med spontanostjo oziroma načrtovanostjo revolucije se na neki način ujema s poglobitnimi akterji ene ali druge oblike revolucije – v primeru spontane govorimo o množici, v primeru načrtovane pa o delovanju družbenih gibanj. Razločevalno lahko torej množice vidimo kot spontane oblike kolektivitete, družbena gibanja pa kot strukturirane in inetencionalno usmerjene kolektivitete. Pri spontanah revolucijah so družbena gibanja prej posledica kolektivnega delovanja, pri načrtovanih pa jih lahko vidimo kot vzrok in posledico.

Če vidike strukturne perspektive kolektivne akcije preslikamo v rusko stvarnost začetka 20. stoletja, so predhodni dejavniki ekonomskega razvoja, in sicer industrializacije, urbanizacije, porasta izobraževanja in birokratskega aparata, prišli v kolizijo z absolutističnim (avtoritarnim) carskim režimom, ki se v konfliktnih in kriznih situacijah ni znal odzvati učinkovito, da bi blažil razraščajoče tenzije. V letu 1905 je kombinacija ekonomske krize in poraza v vojni z Japonsko sprožila spontano revolucionarno dogajanje, ki pa ni bilo uspešno, saj je carskemu režimu stala ob strani vojska, ki je upor zatrla. Podobna situacija se je ponovila v letu 1917, ko je ruski imperij doživel poraz v prvi svetovni vojni, vojska je bila demoralizirana in se ni jasno postavila proti ljudstvu oziroma je v odločilnih trenutkih ljudski upor podprla (kot je to bil vsekakor primer v februarški revoluciji v mestu Sankt Peterburg). Pri tem obstaja razlika glede na leto 1905 tudi v tem, da so tako v februarški, še bolj pa v oktobrski revoluciji leta 1917, v ozadju javnega kolektivnega vrenja obstajale znatno bolj organizirane, splošno javno podprte in (javno) politično močne skupine, gibanja in stranke. Če februarška revolucija ob tem vseeno ohranja vidik spontanosti skozi sam potek revolucije in širšo konsenzualnost gibanj in strank v ozadju (ki jo je med drugim oplajal tudi neuspeh upora leta 1905), pa pri oktobrski lahko prej govorimo o načrtovani obliki revolucije, ki so jo vodili boljševiki oziroma skozi svoje delovanje v sovjetih injicirali. Pri tem sta jim bili v izdatno pomoč organiziranost in ideologija.

Če socialno-strukturni vidik razloži mehanizme, zakaj na nivoju kolektivitete prihaja do socialnih sprememb skozi kolektivno akcijo, ali v našem primeru bolj natančno, revolucijo, pa ne odgovarja na vprašanje, kako posamezniki sestavijo to kolektiviteto, ki jo odlikuje usmerjeno in sinhronizirano delovanje, o čemer bomo govorili v nadaljevanju.

Subjektivne perspektive kolektivne akcije

Osredotočenost na bližnje, socialnopsihološke determinante kolektivne akcije je historično nedavnejše početje. Za razliko od strukturnih (objektivnih) perspektiv je v subjektivnih predpostavka, da se ljudje odzivajo na subjektivni

občutek (zaznavo) pomanjkanja, ki sicer lahko do različne stopnje izvira iz objektivnih okoliščin, vendar slednje pri tem niso nujni pogoj.²¹

Zagotovo je eden prvih, ki je opisal psihološko delovanje v množici in posebej v revolucionarnih skupinah le Bon, pri čemer je pozornost posvetil neracionalnemu in neprostovoljnemu delovanju ljudi v kolektiviteti.²² V perspektivi posamičnih akterjev kolektivne akcije, v povezavi slednje z osebno strukturo, pa obstaja plejada avtorjev, ki so svoj navdih neposredno ali posredno vezali na psihoanalitični pristop. Bistveno pri teh avtorjih je, da se osredotočajo na posamezne osebnosti, revolucionarje, pri katerih se osebna (psihološka) dinamika prenese na javne, zunanje (družbene) odnose. Osebne psihološke izkušnje so tako v jedru vseh javnih političnih akcij.²³

Indikativno Wolfenstein skozi analizo osebnih zgodovin znanih revolucionarjev (Lenina, Trockega, in Gandhija) išče v njihovem javnem delovanju izvore predhodnih psihičnih tenzij, ki se naslanjajo na nerazrešene ambivalentne odnose do njihovih staršev, tj. očetov.²⁴ Ojdipovska situacija hkratnega občudovanja in sovraštva očeta je pri revolucionarjih po Wolfensteinu še posebej intenzivna in sproža notranji konflikt med bazičnimi impulzi in ekstremnimi občutenji krivde. Revolucionarji to tenzijo prenesejo v odraslo dobo in jo razrešijo s premestitvijo v javno politično delovanje. Agresija se usmeri v figuro, ki pooseblja javno avtoriteto (npr. car, kralj, diktator), občutenja naklonjenosti pa se prenesejo na revolucionarne soborce in na skupnost. S premestitvijo konflikta na javno sfero revolucionar tako uresniči svojo identiteto.

Kraminick glede teh pristopov izpostavlja, da ima vseeno zadnjo besedo Freud. Premestitve revolucionarjeve notranje dinamike v razrešitev na javnem planu so namreč zgolj trenutne. Uporni sinovi (revolucionarji) namreč kmalu svoja dejanja obžalujejo in zato ponovno ustvarijo in glorificirajo avtoriteto (očeta).²⁵

Nadalje Kraminick naslavlja tudi dodatno vprašanje, ali se takšne revolucionarne osebnosti glede na število revolucij pojavljajo tako redko, ali pa preprosto ti dinamizmi, če so točni, niso nujni in zadostni pogoji za revolucije. Zaključuje, da je problem osebnostnih pristopov med drugim ta, da so precej

---

²¹ Van Zomeren, Postmes in Russell Spears, »Toward an Integrative Social Identity Model of Collective Action: A Quantitative Research Synthesis of Three Socio-Psychological Perspectives«, 505.

²² Gustave Le Bon, *Psihologija množic: Študija vsakdanjega mišljenja* (Ljubljana: UMco, 2016).

²³ Kraminick, »Reflections on Revolution: Definition and Explanation in Recent Scholarship«, 58.

²⁴ E. Victor Wolfenstein, *The Revolutionary Personality: Lenin, Trotsky, Gandhi* (Princeton, N. J.: Princeton University Press, 1967).

²⁵ Kraminick, »Reflections on Revolution: Definition and Explanation in Recent Scholarship«, 59.

samozadostni, saj ne dopuščajo dodatnih vprašanj in lahko pojasnijo pravzaprav vse. Če naj bi za Lenina veljalo, da je v ozadju njegovega revolucionarnega delovanja ambivalenten odnos do očeta, kjer se spajata močno sovraštvo in pozitivna občutenja občudovanja do očeta, pa pri Trockem in Gandhiju težka najdemo ta dinamizem, toda Wolfenstein pri tem izpostavlja, da lahko zavračanje očeta povzroči tudi predhodno pretirano občudovanje le-tega.²⁶

Glede na predhodne strukturne (objektivne) vidike kolektivne akcije je v povezavi strukturnih in psiholoških dejavnikov zanimiv Gurr, ki je skupinsko (agresivno) delovanje povezal s skupinsko pogojeno motivacijo.²⁷ Osrednjo vlogo pri spoju obojega predstavlja frustracija, ki z negativnimi občutenji sproža agresivno vedenje, za frustracijo pa je odločilnega pomena relativna deprivacija, tj. zaznana razlika med tem, kaj ljudje mislijo, da bi morali dobiti, in tem, kar dejansko dobijo. Gurr na nivo psihološkega pomakne Daviesovo razlikovanje med pričakovano zadovoljitvijo in dejansko zadovoljitvijo, pri čemer se bolj kot na potencialne izvore te diskrepance osredotoča na dejavnike, ki vplivajo na moč agresivnih odgovorov na relativno deprivacijo in spremenljivke, ki prevajajo jezo v odkrito nasilje.²⁸ Za razliko od psihoanalitičnih in osebno orientiranih avtorjev je pri Gurru v ospredju socialnopsihološka analiza, ki vidike situacije, v kateri se znajdejo (različni) posamezniki, prevaja v enoznačno (agresivno) delovanje posameznikov.

Celoviteje pa subjektivne vidike kolektivne akcije na pregledu številnih predhodnih študij in pristopov razčlenjujejo van Zomeren, Postmes in Spears v svojem integrativnem modelu socialne identitete v kolektivni akciji (oz. v original "Integrative Social Identity model of collective action" ali okrajšano SIMCA).²⁹

Po modelu SIMCA so v ozadju kolektivne akcije tri subjektivne spremenljivke, in sicer zaznana krivica, zaznana učinkovitost in občutek socialne identitete.

Zaznana krivica se navezuje na že predhodno, v strukturnih perspektivah izpostavljeno pomanjkanje, kjer pa je bolj kot objektivno stanje pomemben subjektivni, zaznani občutek pomanjkanja. V tem se s konceptualizacija Gurra nadgradi v teorijo relativne deprivacije, ki se osredinja na subjektivno doživljanje nepravilnosti prikrajšanih skupin. Občutenje deprivacije oziroma pomanjkanja je tako posledica socialne primerjave s specifičnimi drugimi,

²⁶ Prav tam, 60–62.

²⁷ Ted R. Gurr, »Psychological Factors in Civil Violence«, *World Politics* 20 (1968): 245–279.

²⁸ Kraminick, »Reflections on Revolution: Definition and Explanation in Recent Scholarship«, 55.

²⁹ Van Zomeren, Postmes in Russell Spears, »Toward an Integrative Social Identity Model of Collective Action: A Quantitative Research Synthesis of Three Socio-Psychological Perspectives«.

tistimi, ki predstavljajo referenčno točko primerjave, in sicer bodisi neposredno z drugimi (privilegiranimi) skupinami ali posredno preko primerjave s stanjem lastne skupine v časovni perspektivi, tj. s stanjem skupine, ki ji pripadamo, v preteklih, boljših časih. Če se namreč pripadniki zapostavljene skupine primerjajo s skupino, ki ima še slabši status od njihove, ne bodo občutili kolektivne deprivacije in se bodo stežka odločili za delovanje, ki bi izboljšalo njihovo situacijo.³⁰ Prav tako pa je pomembna primerjava znotraj skupine, kjer posamezniki občutenja deprivacije drug drugemu okrepijo. Zaznava pomanjkanja nadalje generira občutenja nepravilnosti oziroma krivice in spremljajoča intenzivna negativna afektivna stanja (npr. jeze), ki služijo kot močan motivator delovanja.

Van Zomeren in sodelavci izpostavljajo, da je treba glede na predhodne študije ločevati med strukturno in naključno sproženim pomanjkanjem. Pri strukturnem pomanjkanju je socialna skupina ali kategorija, ki ji posameznik pripada, v socialno-strukturno nižjem statusu in potencialno deležna diskriminacije (npr. v družbi zapostavljena skupina), naključno pomanjkanje pa je ustvarjeno v spletu okoliščin konkretne situacije (npr. nenadno poslabšanje razmer zaradi zloma borze).³¹ Strukturno pomanjkanje je za posameznike psihološko večja obremenitev, saj deluje kot trajnejša oblika zapostavljenosti in je povezano s posameznikovim samodefiniranjem in samovrednotenjem. Kot nekako privzet stabilen vidik socialnega sistema zatorej težje rezultira v kolektivni akciji zapostavljene skupine, hkrati pa ga je tudi težje spremeniti, saj kakršna koli težnja po spremembi statusa zapostavljene skupine sproža odpor skupin z večjo socialno močjo, pri čemer imajo zapostavljene skupine tudi manj razpoložljivih načinov oziroma sredstev za lastno uveljavljanje. Van Zomeren in sodelavci pri tem izpostavljajo velik pomen organiziranih struktur (družbenih gibanj) v soočanju s strukturno generiranim pomanjkanjem.

Naslednji vidik v instrumentalni razlagi kolektivne akcije po SIMCA je zaznana učinkovitost, ki se navezuje na občutek nadzora, vpliva, moči, uspešnosti za spremembo problemske situacije, v kateri se določena skupina nahaja.³² Višja zaznava učinkovitosti delovanja skupine namreč odslilkava prepričanja članov te skupine, da bodo preko ustreznega skupinskega delovanja dosegli zastavljene cilje, oziroma jim daje občutek kolektivne moči, na podlagi katere verjamemo, da so zmožni spremeniti situacijo in usodo lastne skupine. Pomembno vlogo v mobiliziranju in generiranju zaznave učinkovitosti

³⁰ Wright, »Strategic Collective Action: Social Psychology and Social Change«, 418.

³¹ Van Zomeren, Postmes in Russell Spears, »Toward an Integrative Social Identity Model of Collective Action: A Quantitative Research Synthesis of Three Socio-Psychological Perspectives«, 509.

³² Prav tam, 513.

v navezavi na kolektivno akcijo imajo nastajajoča ali organizirana politična združenja, konkretnije družbena gibanja, ki predstavljajo ključni dejavnik aktivacije ljudi.

Osrednji dejavnik v modelu SIMCA, ki konceptualno spaja predhodna vidika, je občutek socialne identitete, ki po avtorjih predstavlja subjektivni občutek identifikacije s skupino, ki ga doživljajo člani skupine. Bistvenega pomena za razlago dinamike socialne identitete v kolektivni akciji je Tajflova teorija socialne identitete (v originalu Social Identity Theory; SIT), ki predpostavlja, da ima skupina, s katero se posamezniki identificirajo, pomemben vpliv na njihovo samovrednotenje. Po Tajflu je namreč socialna identiteta »... del posameznikovega pojmovanja sebe, ki izhaja iz vednosti, vezane na posameznikovo pripadnost socialni skupini (ali skupinam) in hkratne vrednosti in emocionalne pomembnosti te pripadnosti«. ³³

Pri tem se postavlja vprašanje, zakaj bi se ljudje identificirali s skupinami, ki so zapostavljene ali imajo nizek socialni status. SIT na to odgovarja glede na tri socialno-strukturne vidike – prepustnost skupinskih mej, legitimnost medskupinskih razmerij in njihova stabilnost. Prepustnost skupinskih mej omogoča članom skupine, da preidejo iz lastne skupine v skupino z višjim statusom; če pa ni tako, in so meje neprepustne, je večja verjetnost, da so posamezniki vpleteni v socialno kompeticijo, katere najčistejša oblika je kolektivna akcija. Če nadalje člani skupin z nizkim statusom zaznavajo status skupine kot nelegitimen in nestabilen, se bodo znatneje identificirali z lastno skupino in s tem se bo povečala verjetnost kolektivne akcije, s katero bi spremenili status skupine. ³⁴

Wright podobno ob predpostavki neprepustnih mej socialnih skupin in kombinaciji ocene legitimnosti in stabilnosti razgrajuje štiri možnosti glede delovanja članov prikrajšane skupine. Če gre za prepoznavanje pozicije lastne skupine kot legitimne ali nelegitimne in stabilne, bo v obeh primerih najverjetnejša strategija skupine neakcija. V primeru legitimne in stabilne pozicije bo najverjetnejša strategija kolektivna normativna akcija in v primeru nelegitimne in nestabilne pozicije nenormativna kolektivna akcija. ³⁵

Še izrazitejšo moč v generiranju kolektivne akcije ima po modelu SIMCA identifikacija z organiziranim družbenim gibanjem, saj gre v tem primeru za politizirano identiteto, ki ima večji aktivistični potencial.

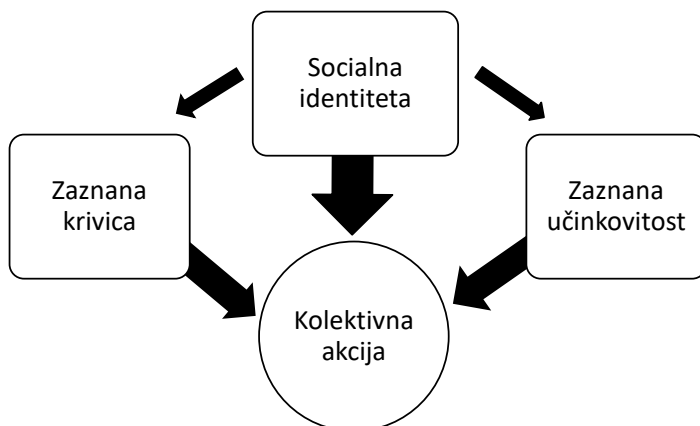
---

³³ Henri Tajfel, *Differentiation Between Social Groups* (London: Academic Press, 1978), 63.

³⁴ Van Zomeren, Postmes in Russell Spears, »Toward an Integrative Social Identity Model of Collective Action: A Quantitative Research Synthesis of Three Socio-Psychological Perspectives«, 507.

³⁵ Wright, »Strategic Collective Action: Social Psychology and Social Change«, 410.

Po van Zomerenu in sodelavcih je socialna identiteta v konstalaciji omejenih treh dejavnikov modela SIMCA centralni prediktor kolektivne akcije, zaznana krivica in učinkovitost pa predstavljata primerjalno distalnejša dejavnika, pri čemer pa ima socialna identiteta tudi funkcijo psihološke povezave med njima. Integrirani SIMCA model je predstavljen na sliki 1.

Slika 1: Model kolektivne akcije SIMCA³⁶

Avtorji SIMCA modela pa nadalje predpostavljajo dvostopenjskost procesa, kjer na prvi stopnji socialna identiteta, skupinske negativne emocije in skupinska učinkovitost skupno determinirajo, ali se bodo ljudje aktivirali v kolektivni akciji, na drugi stopnji pa dejanska participacija v kolektivni akciji (in interakcija z drugimi aktivisti) politizira socialno identiteto ljudi, da se le-ti začnejo zavedati svoje vključenosti v delovanje širše družbe.

Dvostopenjskost SIMCA modela pa ima uporabno vrednost v razlagi naključno sproženega ali strukturnega pomanjkanja. Pri prvem naključno sproženi dogodki in situacija aktivirajo socialno identiteto, ki nadalje aktivira skupinske emocije in akcijo in je skupna moč vseh treh dejavnikov pri tem odločilna, saj ne obstaja predhodna strukturirana oblika ali že uveljavljena socialna identiteta. Kolektivna akcija v primeru strukturnega pomanjkanja pa je bolj vezana na drugo stopnjo, kjer se že uveljavljena socialna identiteta preoblikuje v politizirano obliko in prevzame odločilno vlogo pri generiranju kolektivne akcije.

Ob pojasnjevanju dinamike prve stopnje je zanimiv pristop Smithove in sodelavcev, in sicer model nastajajoče povezave identitete in norm (v originalu

³⁶ Prirejeno po van Zomerem, Postmes in Russell Spears, »Toward an Integrative Social Identity Model of Collective Action: A Quantitative Research Synthesis of Three Socio-Psychological Perspectives«.

Identity–Norm Nexus (INN) Formation Model).³⁷ Po omenjenem modelu se nova gibanja ne določajo iz predhodnih skupin, ideologij, kategorij ali identitet, ampak je vezno vodilo skupna želja po socialni spremembi. Namesto da bi ta gibanja prevzela norme, vedenja in stališča obstoječih skupin, se kolektivno odločijo o novem načinu delovanja in prav udeležba v kolektivni akciji predstavlja vidik nove socialne identitete, katere osnovno vodilo je socialna sprememba. Identiteta predstavlja motivacijsko osnovo za delovanje, norme pa okvir razumevanja, kakšne so primerne akcije. Pri tem lahko dodatno kot pomemben člen nastajanja socialne identitete proces simbolizacije, skozi katerega dogodki, pogoji, artefakti in ljudje dobijo določen pomen in postanejo objekt kognitivnih in afektivnih usmeritev.³⁸ Proces poteka po razpršeni neformalni komunikacijski mreži, skupine pa v njem konstruirajo svoj pogled na svet in akcijske usmeritve.

Če prenesemo stopenjskost kolektivne akcije po modelu SIMCA v konkretni kontekst, lahko prav v tem vidimo tudi razliko med rusko vstajo leta 1905 in revolucionarnimi dogodki v letu 1917. Februarska in oktobrska revolucija sta prav zaradi zatrtja vstaje leta 1905 še znatneje politizirali družbena gibanja in stranke, ki so skozi jasnejšo politizirano identiteto izrisovali lastno zapostavljenost in s tem generirali kolektivne (negativne) emocije svojim pripadnikov. Proces simbolizacije in uokvirjanja revolucionarne identitete so med drugim podkrepile govorice, revolucionarna glasba, jezik in ostala simbolika.³⁹ Še izrazitejša v tem prepletu politizirane socialne identitete, intenzivnih občutenj krivice in hkrati zaznave lastne učinkovitosti je bila stranka boljšeševikov.

Na mikro ravni socialno psiholoških eksperimentalnih študij lahko kot zanimivost ob tem navedemo nedavno raziskavo Bocchiara in Zimbarda (2017), v kateri sta avtorja obravnavala dinamiko neposlušnosti nepravični avtoriteti.⁴⁰ Neposlušnost je bila prisotna pri udeležencih z nižje izraženo de-

---

³⁷ Glej npr.: Laura G. E. Smith, Jeffrey Gavin in Elise Sharp, »Social Identity Formation during the Emergence of the Occupy Movement: Social Identity Formation during Occupy Wall Street«, *European Journal of Social Psychology* 45, št. 7 (2015); Laura G. E. Smith, Emma F. Thomas in Craig McGarty, »We Must Be the Change We Want to See in the World: Integrating Norms and Identities through Social Interaction: The Identity-Norm Nexus«, *Political Psychology* 36, št. 5 (2015).

³⁸ Deana A. Rohlinger in David A. Snow, »Social Psychological Perspectives on Crowds and Social Movements«, v: *Handbook of Social Psychology*, ur. John Delameter (New York: Springer, 2006), 516.

³⁹ Glej npr.: Orlando Figes in Boris Kolonitskii, *Interpreting the Russian Revolution: The Language and Symbols of 1917* (New Haven, CT: Yale University, 1999).

⁴⁰ Piero Bocchiaro in Philip Zimbardo, »On the Dynamics of Disobedience: Experimental Investigations of Defying Unjust Authority«, *Psychology Research and Behavior Management* 10 (2017).

sno avtoritarnostjo in se je prej pojavljala v fizični bližini drugih upornikov, če je avtoriteta podala več zahtev in če je obstajala evidenca predhodnega nasprotovanja krivici.

SIMCA model je vsekakor eden izmed najnovejših razlagalnih modelov kolektivne akcije na socialno psihološki ravni, konkretnije na nivojih medskupinske, skupinske in medosebne interakcije. Njegovi avtorji ne zanikajo pomena širših sistemskih vplivov, izpostavljajo pa, da naj bi bili širši strukturni dejavniki, ki vključujejo tudi zgodovino in ideologijo, medirani preko psiholoških procesov. Ob tem pa po prepričanju avtorjev kolektivne akcije nikakor ne smemo razumeti v socialnem vakuumu, ampak je treba ob (socialno) psiholoških procesih upoštevati socialni kontekst, ki ga opredeljujejo historični, socialni in politični dejavniki.⁴¹

NAMESTO ZAKLJUČKA: ZAKAJ JE RUSKA REVOLUCIJA POSEBNA IN KAKŠNA JE SPLOH BILA?

Rusko dogajanje zgodnjega dvajsetega stoletja je vsekakor imelo bistven pomen za svetovno zgodovino preteklega stoletja. In kolikor objektivne in subjektivne perspektive v razumevanju kolektivne akcije prispevajo k dodatni osvetlitvi in razumevanju takratnega dogajanja, je pravzaprav bolj bistveno obratno – kolikor je sama ruska revolucija prispevala k izgradnji različnih širših, strukturnih modelov, in ožjih, socialno psiholoških modelov kolektivne akcije.

Če povzamemo po Wrightu, je pot kolektivne akcije precej kompleksna, saj se morajo posamezniki najprej prepoznati kot pripadniki skupine, nato morajo v procesu medskupinske primerjave občutiti deprivacijo ali krivico, nadalje spoznati, da ni možna individualna mobilnost med skupinami, da je položaj skupine, ki ji pripadajo, nelegitimen, nazadnje, da se status hierarhije med skupinami lahko spremeni in da ima skupina, ki ji pripadajo, sposobnost doseči to spremembo.⁴² Iz vsega tega je verjetno razumljivo, da so kolektivne akcije nasploh relativno redke, vsekakor pa to še posebej velja za revolucijo kot najcelovitejšo obliko kolektivne akcije. In zato lahko tudi za rusko revolucijo potrdimo, da je seveda nekaj posebnega.

Ob tem pa je treba priznati, da obstaja določena zadrega, kako rusko dogajanje v začetku dvajsetega stoletja razmejiti na določene sekvence in v tej

---

⁴¹ Van Zomeren, Postmes in Russell Spears, »Toward an Integrative Social Identity Model of Collective Action: A Quantitative Research Synthesis of Three Socio-Psychological Perspectives«, 525.

⁴² Wright, »Strategic Collective Action: Social Psychology and Social Change«, 425.

maniri govoriti o vstaji leta 1905, februarški in oktobrski revoluciji v letu 1917. Če ima, poenostavljeno, prvo dogajanje vse attribute neuspele revolucije, je demarkacija pri ostalih dveh mnogo manj jasna. Kdaj se je febuarska revolucija zaključila, ali se je, ali je bila neuspešna, ali predstavlja oktobrska povsem drugo revolucijo, ali zgolj stopnjevanje februarskega dogajanja, so samo nekatera izmed potencialnih vprašanj, ki pravzaprav posredno ponujajo eleganten izgovor, da moramo leto 1917 resnično obravnavati kot sicer fazni, a vendarle proces. In če bi nas v logiki vprašanja o uspešnosti revolucije zanimalo, kakšni so rezultati revolucije iz današnje perspektive, to najbolje ponazarja uradna drža ruske države ob 100-letnici revolucije, ki se od kakršne koli obeležitve distancira. Ameriški zgodovinar Corney je leta 1998 zapisal, da se oktobrska revolucija ni najprej zgodila, da bi bila kasneje napisana, ampak se je zgodila skozi proces pisanja. Kot pravi, je doživeta in razumljena skozi proces spominjanja.⁴³ Zatorej lahko brez zadrege verjamemo Eisensteinovemu filmu *Oktobor* iz leta 1928.

VIRI IN LITERATURA

Monografije

Orlando Figes, *Tragedija ljudstva. Ruska revolucija 1891–1924*. Ljubljana: Modrijan, 2013. (original: *A People's Tragedy. The Russian Revolution 1891–1924*. London: Jonathan Cape, 1996).

Orlando Figes, Boris Kolonitskii, *Interpreting the Russian Revolution: The Language and Symbols of 1917*. New Haven, CT: Yale University, 1999.

Gustave Le Bon, *Psihologija množic: Študija vsakdanjega mišljenja*. Ljubljana: UMco, 2016. (original: *The Crowd: A Study of the Popular Mind / Psychologie des Foules*. 1895).

David A. Locher, *Collective Behavior*. Upper Saddle River, N. J.: Prentice Hall, 2002.

Neil J. Smelser, *Theory of Collective Behavior*. Glencoe, Ill.: Free Press, 1962.

Henri Tajfel, *Differentiation Between Social Groups*. London: Academic Press, 1978.

Ralph H. Turner, in Lewis M. Killian. *Collective Behavior*. Englewood Cliffs, N. J., Prentice-Hall, 1957.

Victor E. Wolfenstein, *The Revolutionary Personality: Lenin, Trotsky, Gandhi*. Princeton, N. J.: Princeton University Press, 1967.

---

⁴³ Frederick C. Corney, »Rethinking a Great Event: The October Revolution as Memory Project«. *Social Science History* 22, št. 4 (1998): 407–408.

Članki

Piero Bocchiaro, Phillip Zimbardo. »On the Dynamics of Disobedience: Experimental Investigations of Defying Unjust Authority«. *Psychology Research and Behavior Management* 10 (2017): 219–229.

Frederick C. Corney, »Rethinking a Great Event: The October Revolution as Memory Project«. *Social Science History* 22, št. 4 (1998): 389–414.

James C. Davies, »Toward a Theory of Revolution«. *American Sociological Review* 27, št. 1 (1962): 5–19.

Ted R. Gurr, »Psychological Factors in Civil Violence«. *World Politics* 20 (1968): 245–279.

Isaac Kraminick, »Reflections on Revolution: Definition and Explanation in Recent Scholarship«. *History and Theory* 11, št. 1 (1972): 26–63.

William E. Lipsky, »Comparative Approaches to the Study of Revolution: A Historiographic Essay«. *The Review of Politics* 38, št. 4 (1976): 494–509.

Deana A. Rohlinger, David A. Snow, »Social Psychological Perspectives on Crowds and Social Movements«. V: *Handbook of Social Psychology*, ur. John Delameter, 503–527. New York: Springer, 2006.

Laura G. E. Smith, Jeffrey Gavin, Elise Sharp, »Social Identity Formation during the Emergence of the Occupy Movement: Social Identity Formation during Occupy Wall Street«. *European Journal of Social Psychology* 45, št. 7 (2015): 818–832.

Laura G. E. Smith, Emma F. Thomas, Craig McGarty, »We Must Be the Change We Want to See in the World': Integrating Norms and Identities through Social Interaction: The Identity-Norm Nexus«. *Political Psychology* 36, št. 5 (2015): 543–557.

Mark Snyder, Allen M. Omoto, »Social Action«. V: *Social Psychology: Handbook of Basic Principles*, ur. Arie W. Kruglanski, E. Tory Higgins, 940–961. New York: Guilford Press, 2007.

Gizachew Tiruneh, »Social Revolutions: Their Causes, Patterns, and Phases«. *SAGE Open* 4, št. 3 (2014): 1–12.

Martijn van Zomeren, Tom Postmes, Russell Spears, »Toward an Integrative Social Identity Model of Collective Action: A Quantitative Research Synthesis of Three Socio-Psychological Perspectives«. *Psychological Bulletin* 134, št. 4 (2008): 504–535.

Stephen C. Wright, Donald M. Taylor, Fathali M. Moghaddam, »Responding to Membership in a Disadvantaged Group: From Acceptance to Collective Protest«. *Journal of Personality and Social Psychology* 58, št. 6 (1990): 994–1003.

Stephen C. Wright, »Strategic Collective Action: Social Psychology and Social Change«. V: *Blackwell Handbook of Social Psychology: Intergroup Processes*, ur. Rupert Brown in Sam Gaertner, 409–430. Malden, MA.: Blackwell Publishing, 2003.

THINKING THE RUSSIAN REVOLUTION THROUGH THE PERSPECTIVE OF A COLLECTIVE ACTION

Summary

The year 1917, which also influenced the whole last century, definitely is one of the most important years in Russia at the beginning of the 20th century. As with all attention-grabbing events that shaped the world history, there is one key question: what motivated individuals to activate in such a high number and to use numerous activities to create a collective action that caused drastic social and political changes in the then Russian society. The historical sequence distinguishes different points of view on the year 1917, which are consistent with differences between scientific disciplines. The early descriptive-narrative point of view is bound to history; the aspect of comprehensive structural-systematic factors of social changes and their consequences mostly to the tradition of sociology and political science; and the most recent perspective tries to deal with the collective action in the context of the most direct social interactions and socio-psychological mechanisms, which are also highlighting the then events in Russia.

DIE RUSSISCHE REVOLUTION DURCH DIE PERSPEKTIVE DES KOLLEKTIVEN HANDELNS DENKEN

Zusammenfassung

Das Jahr 1917 war in Russland eines der bedeutendsten Jahre am Anfang des 20. Jahrhunderts und dieses Jahr hatte auch Einfluss auf das ganze Weltgeschehen in vorigem Jahrhundert. Wie bei allen viel beachteten Ereignissen, die die Weltgeschichte prägten, stellt sich auch hier die Frage, was Einzelpersonen dazu führte, sich so zahlreich zu engagieren und die Welle des kollektiven Handelns, das so drastische soziale und politische Veränderungen in damaligen Russland verursachten, schlugen. In der historischen Sequenz unterscheidet man verschieden Behandlungsaspekte des Jahres 1917, die mit den Unterschieden zwischen den wissenschaftlichen Disziplinen übereinstimmen. Der frühe deskriptiv-narrative Aspekt ist sehr an die Geschichte gebunden; der Aspekt der ganzheitlichen struktural-systematischen Faktoren der gesellschaftlichen Veränderungen und deren Folgen an die Tradition der Soziologie und Politologie; und der neuste Aspekt versucht das kollektive Handeln im Kontext der direktesten sozialen Interaktion in sozial-psychologischen Mechanismen zu verstehen und darüber hinaus noch das damalige Geschehen in Russland zusätzlich zu erklären.